

utgör 18 $\frac{3}{4}$ T:d, hvarför skulle betalas 150 d:r S:m:t årlig afgift, hvilken ännu utgår med 25 R:d:r B:ko.

Emot Djurgården var förr ett gammalt staket, hvilket så mycket mindre var en passande inbägnad, som Djurgården dagligen tilltog i försköning. Enligt Öfverste Bloms ritning och under hans inseende blef den Kinesiska muren år 1830 uppförd.

Åt *Bellman*, som med snillets blick uppfattat och, med en poetisk hänförelse, hvaraf ingen före honom varit lifvad, målat det fria och yrande folklivet, beslöto hans vänner och beundrare att uppressa en minnesstod. För detta ändamål öppnades en subskription 1823. Någon mera passande lokal kunde icke gifvas än Djurgården, som han förevigat med sina sånger, och nära den Ek, under hvars skugga hans fantasi diktat så mången förtjusande idyll. Under denna Ek, efter honom kallad Pastoral-eken, satt *Bellman* ofta som en inspirerad andevarelse, och hans harmoniska själ, ej bunden af form eller regel, utgjöt sig i smältande och förtrollande toner, hvaraf några öfverlevvat honom. Alldenstund subskriptionssumman ej uppgick till mer än 4,000 R:d:r B:ko, medgaf den ej att uppföra en kolossal staty af marmor, inom ett tempel, hvilket var den första stora idén; man måste derföre inskränka sig till en bröstbild i brons. En i sin talang sällsynt poet, fast i annan genre, Professor *Byström*, som då vistades i Rom, åtog sig att utan ersättning återgifva den bortgångne skaldens bild. Den utfördes efter ett särdeles likt porträtt och en medaljong af *Sergel*.

Bystens aftäckande utsattes till den 26 Juli 1826. När detta blef bekant för Allmänheten, var det som en elektrisk gnista vidrört ej allenast de tusende, som i lifstiden hört den hädangångnes sånger, utan de än flera tusende, som glädjedruckne eftersjungit dem,

eller hört dem sjungas af goda röster. Hela den dagen var på Djurgården den lifligaste rörelse. Redan tidigt på eftermiddagen såg man talrika och brokiga massor i ändlös kedja, stilla och lugnt framskrida öfver slätten, och förlora sig bakom berget, liksom fordom nordens invånare strömmade till den heliga offerfesten i Upsala. Vackra ekipager af alla slag, med anspann af ståtliga hästar med blänkande seldon och andra prydnader, med kuskar och lakejer i lysande livréer, lågade långsamt fram i den slutna folkhopen i högtidlig ordning. Snart voro kring bysten, berg och kullar, vägar och stigar, samt marken, så långt ögat kunde skönja, beklädd med en sammanpackad människoskara, lik det mest färgrika blomsterfält, då det sakta rör sig för vestanvinden. Den Kongliga Familjen med hela dess Hofstat, och allt hvad hufvudstaden ägde mest lysande, var närvarande. Tystnaden, stillheten, antydde, att man här skulle fira en älskad mans minne. Uppmärksamheten var allmänt spänd, och ögat riktadt åt en enda punkt, för att ej förlora den första anblicken af den märkvärdige sångaren. Bilden aftäcktes. Der stod han, den älsklige mannen, med lagerkransen virad kring hjessan, på en piedestal af oslipad granit, med den enkla inskriften: *Carl Michael Bellman*. Han stod der med sitt milda anlete och de leende dragen. Allmänheten betraktade dem med beundran och hänryckning. De, som känt honom i lifstiden, sågo nu hans bild med upprörda känslor; i månet öga glänste tårar. En utvald sångarskara höjde sina röster, och den bortgångnes sjäfulla sänger sväfvade som åndetoner kring hans minnestod. Vexlande med hvarandra, hördes valdthornen från de omgifvande kullarna ljuft instämma i de hänförande körerna. Gardernas harmoni-musik och kanonernas dunder ökade högtidligheten. Det hela i festen var imponerande och stort, men större och herrligare var Allmänhetens lifliga deltagande deri; hvem hade ej hört Bellmans sänger, och hvem hörde dem ej nu med glödande känsla. Fanns någon, som ej gaf en innerlig och okonstlad gård åt den bortgångne Sångar-kungen! För mångens

upprörda inbillning tycktes bilden försänkt i stilla lugn och med innerligt nöje lyssna till de kända tonerna. Det var liksom han ville sjunga med. En så vördnadsbjudande fest har blott sällan blifvit gifven.

Skaldens enka och hans enda lefvande son hade sin plats på en i närheten uppförd läktare. De njöto hela aftonen all den utmärkelse dagens högtidlighet kräfde. Kollationer på flera Djurgårdens vackraste lokaler, sinnrikt anordnade, återkallade minnet af den hädangångne, och, upphöjande hans ära, fortloro de under glad berusning hela aftonen. Strödda grupper vandrade på Djurgården tills morgonrodnaden päminte, att natten var förliden. Dagen var skön, — natten lugn, mild och herrlig.

Lägenheten nära Bellmans byst erhöll Konditor Carlmark till bebyggande, enligt Resolution af den 25 April 1828.

Enkan Lindström erhöll besittningsrätt till en plats om $\frac{1}{2}$ T:d ofvan om Vauxhallen, mot 10 R:dr B:ko, att der, enligt Resolution af den 15 Juni 1837, uppföra ett flyttbart hus.

Slätten. Norra sidan om vägen intill berget var ännu, vid början af detta århundrade, tätt bevuxen med hasselbuskar, och utom på berget, der Ludvigsro nu är beläget, alldeles obebyggd. Det är egentligen på de sednare 15 åren, som den blifvit uppröjd, planterad och till byggnadsplats begagnad. Der är nu en ganska vacker promenadplats, medelpunkten för folksamlingar och offentliga nöjen.

Ludvigsberg. Carlstedt erhöll i Maj månad 1832 besittningsbref på denna plats, för att der uppföra en salong för musik och dans, samt konditori, dock utan brännvins-försäljning, mot årlig afgift af 25 R:dr B:ko. Byggnaden är stor och beqväm, med en rymlig danssal, samt har ett högt och fördelaktigt läge. Kort efter det den blef färdig anställde Officers-korpsen derstädes en

stor festivit. Den har sedermera ofta blifvit begagnad för större tillställningar. Ordens-sällskapet *Par Bricol* har der sin sammankomst, då Bellmans-festen firas. Här gafs förl. sommar 1843 en i historiskt afseende namnkunnig fête för de Danska Studenter, som, till ett antal af 250, gjorde en lustresa till Upsala, och under den passerade Hufvudstaden. Denna resa väckte stort uppseende och hade för mången vigtiga följder. Om denna märkvärdiga tilldragelse innehöllo Tidningarna *Aftonbladet* och *Dagligt Allehanda* intressanta beskrifningar. Stället kallas merendels *Vauxhallen*, en orätt benämning, ty omgifningen är dertill ingalunda passande; dess rätta namn är Ludvigsberg. Carlstedt sålde det till Galanteri-handlanden Zanoni den 12 Jan. 1834 för 6,000 R:dr; dennes Enka till Konditor Wazau i Augusti 1836 för 7,000, och Wazau till Konditor Grischotti för samma summa i förliden Oktober 1843.

Konstberidare Kuhn erhöll en plats nära Pohls till uppförande af en byggnad för att der gifva undervisning i ridkonsten den 9 Maj 1828. På detta ställe erhöll Konstberidaren Foureaux tillstånd att uppföra en Manège mot 150 R:dr, med villkor att borttaga byggnaden, enligt Resolution af den 16 Nov. 1833. Det beviljades dock Konstberidaren Tourniaire, enligt Resolution af den 11 Febr. 1839, att der uppföra den stora Manège-byggnaden, som nu der befinnes, mot 300 R:dr årlig afgift. Dessutom erlägges till Kongl. Theatern afgift för hvarje representation, hvilket be-
lopp utgått med 200 R:dr B:ko och deröfver.

Gauthiers Manège. Konstberidaren Gauthier erhöll 1828 tillstånd att på Djurgården visa sin slicklighet i ridning och voltige, samt denna plats till uppbyggnade af en Manège, som dock utvidgades något, enligt Resolution af den 27 Aug. 1839. Han är ännu ägare deraf. Erlägger i årlig afgift 150 R:dr.

Pohlsro. Konditor Pohl hade sitt första Konditori i

den lilla runda byggningen på gården i Fru Cantzlers egendom. År 1829 den 19 Sept. erhöll han besittning till denna plats, som något utvidgades 1833, och den han med stor kostnad ganska elegant bebyggt. Han har mycket smakfullt förskönat omgifningen. Under flera år har detta varit det mest besökta konditori på Djurgården. Erlägger till Djurgårds-kassan 20 R:dr om året. Stället är taxerad till 7,000 R:dr.

Ludvigsro. Skomakaren Lundin erhöll den 4 Febr. 1748 40 kvadrat-aln. utrymme att här uppbygga ett vårdshus; anläggningen öfverläts till Hof-lakejen Stefan Bark, enligt Kongl. Brevet af den 17 April 1782. Bryggaren Sjölin blef sedan ägare, men sålde lägenheten till Byggmästaren And. Lindström för 555 R:dr 16 sk., då tillökning af tomten beviljades till 750 qv. alnar, med villkor att fortsätta det der begynta stenhuset, enligt Resolution af den 17 Maj 1810. Förmodligen var detta för Krigs-Rådet Röslein, ty denne öfvertog kontraktet dagen derpå, men utverkade sig befrielse från stenhusets uppbyggande. Deremot kostade han mycket på planering och byggnader, och lemnade det efter sig i godt stånd. Efter honom blef Källarmästaren Pierre Bichard ägare, som der några år hade vårdshusrörelse, och var detta ställe en tid mycket besökt. Han sålde i Maj 1836 stället till Grosshandl. G. Michaelsson, som nu är ägare, för 14,000 R:dr. Erlägger 4 R:dr B:ko i tomtören. Denna klippa är nu genom vackra anläggningar ytterligare förskönad, och i flera afseenden ett passande och väl beläget sommarnöje. Är taxerad till 14,000 R:dr. Arealen rymden är nu 2 T:d 16 kappl.

Expeditions-Sekreteraren Lindgren erhöll år 1816 5 T:d berg och skog ofvan om Pohlsro, det han dock afstod, efter en obetydlig nedlagd kostnad, och erhöll af Kongl. Maj:ts nåd några tusende Riksdaler i afträde.

Byströms Villa. Professor Johan Niclas Byström,

återkommen till fäderneslandet efter ett långvarigt vistande i Italien, der han som konstnär förvärfvat stort rykte, och, likasom Thorwaldsen, visat att Norden äger snillen, som ej allenast uppfatta det höga och sköna i konst, utan äfven kunna utföra mästarearbeten, beslöt sig till det hedrande företaget att uppföra en byggnad, som ådagalade att han ej förgäfves vistats i konsternas land, och som tillika framställde likasom en tablå af den prakt, rikedom och egna smak, som gjort Greker och Romare så ryktbara. Ganska många, och helst de som derom ägt föga begrepp, skola därför stanna i stor förbindelse. Att förena skönt läge med en så utmärkt byggnad kunde ingen förträffligare plats väljas. Man har här en tafla af sällsynt skönhet och hänförande rikedom. Utsigten är lika vidsträckt, som rik på ombyttighet. Staden med sina förstäder och norra Djurgården ligga fritt för den öfverfarande blicken. Till venster synas de grå Danviksbergen, den täcka Catharina kyrka, den talande telegrafan, de södra bergen och Skinnarviken, vackert grupperade med sina stigande terrasser af byggnader och trädgårdar, staden i mångfaldiga grupperingar, och Norrmalm utbredande sig mot en mera aflägsen horisont. Det hela är en rikt och omvexlande bebyggd bergsdal, afdelad uti särskilda partier genom stora vattenmassor, hvars bågiga former bilda olika perspektiver. Ögat flyger från det ena partiet till det andra, och kan ej se sig mätt, ty det ena är ej likt det andra. Midt i dessa massor ligger det Kongl. Slottet, likt en herrskarborg, hänförande genom sitt fria och stolta läge, och icke mindre genom rikedom och adelhet i arkitektur. Ar segelfarten i sitt flor, äro vattenmassorna lefvande. De ligga för ögat med rörliga tablåer på en glänsande yta. Blickar man nedåt, har man Kastellet, Skeppsholmen, den lilla Djurgårdsstaden, Gälleryarvet, den löfrika Lejonslätten, de landtliga sommarboningarna, och folkmassorna, hvilka röra sig af och an mellan Blå Porten och Slätten. Till höger har man norra Djurgården, ett landskap beströdt med villor mellan skogslundarna. Denna tafla är åt horisonten

omrandad af en alltid grönskande tallskog. Huru många och olika föremål företer den ej! Hvar finnes en annan, denna lik?

Constantinopel, Venedig, Neapel, Genua, Lissabon hafva partier, hvilka för sina ställigare byggnader, för deras omgifning af en blomstrande natur, yppig lagring, samt prakt i skönhet vida öfverträffa hvad Stockholm kan erbjuda, men ingen äger den sednares omvexlande rikedom. Der är söderns mildhet med sitt leende behag, sin lifgivande värma, sina välluktadtande vindar. Här är nordens råa, men dock höga och manliga allvar, dyster med sina än gråa, än snöbetäckta berg; majestätiska dock med sina resliga talar, en målning i hvitt och grönt; — men äfven Norden har sin sommar. Ljulliga och friska vindar fläcta i dess högtidliga dalar; mängen herrlig och praktfull blomsterkrans är flätad kring dess strödda berg; stränderna af dess sjöar och de blomsterrika samt skogomkransade ängarna hafva sitt hänförande behag. Nordens milda och långa sommarnätter äger icke södern.

Sådant läge valde Byström för sin Villa. Sjelfva byggnadens massa är kvadratisk, med fyra framspringande delar. Till den plåtå, hvarpå huset är anlagdt, föra på framsidan tvenne cirkelformiga uppfarter, som omsluta en förgård af oval form. Under och emot denna plats äro källare och nödiga uthus. Byggnaden, hvars hufvud-entré är på östra sidan, innehåller i nedra våningen en förstuga, i form af Atrium, med öppning i taket till öfra våningen, en stor centralsal, omgifven af en tribun, som lemnar ingång till de i byggnadens sidodelar anbragta entresolerade rum; ett galleri mot söder, och slutligen mot vester en rund sal, som till två tredjedelar skjuter utom byggnaden, och har fönster åt alla sidor. Ifrån förstugan leder en marmortrappa till öfra våningen, som innefattar den öfra delen af förutnämde Atrium; man ingår derifrån i en stor centralsal i korsform med lanternin i midten och deromkring fyra särskilt disponerade boningar, hvardera bestående af 2 à 3 rum. Från denna centralsal är en utgång till en öfver nedra runda sa-

len besintlig plattform, hvarifrån njutes den skönaste utsigt. På en särskild trappa uppkommer man på det äfvenledes i plattform anlagda taket, och derifrån till en kolonn, som öfverst kröner byggnaden, och hvars öfversta spets, till hvilken man på en inuti kolonnen anbragt vindeltrappa anländer, prydes af en flagga.

Den använda byggnadsstilen är till sin grund Grekisk, men fritt använd efter ägarens fantasi och uppfinning. Vid konstruktionen har marmor blifvit använd med större rikedom, än på någon annan byggnad i Sverige. 36 kolonner och 75 pilastrar med rikt skulpterade kapitèler; nästan alla ut- och invändiga dörr- och fönster-infattningar, piedestaler till jerngallererna, trappan och förstugu-golfvet äro af dels färgad, dels hvit marmor från Carrara. I de särskilda rummen finnes dessutom ett större antal vaser, tazzar, kandelabrar, bord och halfkolonner af marmor. Dessutom innesluter byggnaden flera statyer och grupper af ägarens hand. Det inre af rummen är prydt med väggmålningar i Pompejansk-Arabisk stil och af stor rikedom. Den öfra salen har omkring lanterninen en allegorisk basrelief af ägarens hand, 40 aln. lång, och 93 större och mindre figurer, och i taket H. M. Konung CARL XIV JOHANS apotheos, jemte fyra allegoriska grupper.

Villans närmaste landskapliga omgifningar äro på långt när ej fullbordade, men komma att anordnas på sådant sätt, att de så harmoniskt som möjligt bestämma byggnadens förhållande till de kringliggande naturföremålen, ibland hvilka Villan, vidt omkring och på största afstånd synlig, framstår. Från hvilken del af staden man kommer, presenterar den sig med den rikaste effekt.

Hvilken summa har ej denna byggnad kostat! Prof. Byström uppoffrar troligen derpå en stor del af sin förvärfvade förmögenhet. Det är vackert, då ett stort ändamål dermed är förenadt. Han har derigenom på en håll i norden rest ett monument af Grekernas mest glänsande tidevarf, ett monument, som ärofullt skall åt efterkommande förvara höjden af hans konstnär-

skap. Likasom vi med stolthet och förnöjelse betrakta minnena af Tessins vidtomfattande snille, skall efterverlden gifva dylik gärd åt Byström som konstnär.

Prof. Byström erhöll, enligt Resol. af den 6 Maj 1833, ett område af 2 T:d 11 kappl. mellan Ludvigsro och Theatern på 60 år, mot årlig afgift af 5 R:dr B:ko. Ett litet flyttbart hus uppfördes på slutningen af berget. Då Professorn anmälte, att han ämnade bygga en Villa, fastades dervid det villkor, att, jemte ritning, summan skulle uppgifvas hvarföre den, efter arrendårens slut skulle inlösas. Det förra har blifvit uppfyllt, det sednare är ej gerna görligt. (Enligt Resolutionen af den 5 Januari 1841.)

Skansen. Traktör Klingberg erhöll på berget ofvan om Theatern 5 Tunmland på 30 år, mot 16 R:dr 32 sk. årlig afgift. Han transporterade sin besittningsrätt på Grosshandlaren Burgman, som bebyggde stället med mycken kostnad. Afunden kallade anläggningen "Burgmans fäfånga", med så mycket större obillighet, som byggnaden ej tillkännagaf det. Han byggde der för den herrliga utsigten. Området blef 1816 utvidgadt, så att hela arealen utgör 8 T:d 16 kappl. År taxerad till 6,000 R:dr.

Kongl. Lifmedikus Doktor Säwe erhöll utmed berget bakom Theatern en plats af 490 qv. aln., att bebygga, den 20 Febr. 1843. Denna byggnad är nu till det yttre färdig.

Davidtsberg. Af det område Professor Byström erhöll, afstod han till Konditor Davidsson några kappland, der Davidsson erhöll vederbörligt tillstånd att, enligt ingifven och gillad ritning, bygga det nuvarande vackra huset för Konditori-rörelse, enligt Resolution af den 6 Maj 1835, med villkor att inom viss tid hafva det färdigt, hvilken föreskrift också uppfylldes. Så väl det yttre som inre är ganska vackert och smakfullt, läget rätt vackert och om sommaren fördelaktigt, helst under Spektakeltiden. Det är taxerad till 9,000 R:dr.

Stora Blå Porten, nu *Skogs-Institutet*. Detta så pittoreskt belägna ställe blef, efter Djurgårdens reglerande 1680, anslaget till boställe åt Förste Hofjägmästaren, med 42 T:d 12½ kappl. af gamla Ladugårdens jord. Åbyggnaden hanns ej fullständigt färdig förr än 1731, då de nya byggnaderna tillsynades Grefve Spens, som var utnämnd till denna syssla. Under de Konungars tid, som älskade jagt, var denna syssla i stort anseende, och hyllades mycket af de Kongliga. Fiskartorpet anslogs 1772 som tillökning å lönen. Sedan Gustaf III:s tillträde till regeringen hafva de Kongl. ej mycket sysselsatt sig med jagt; man har åtminstone från den tiden icke ansett denna beställning annorlunda än som en sinecur. Bostället disponeras nu dels af Djurgården, dels af Skogs-Institutet, hvaremot Förste Hofjägmästaren åtnjuter årligen 400 R:dr B:ko.

Hofjägmästaren af Ström, hvars fader i många år innehaft sysslan före honom, blef dertill utnämnd 1801. Känd för sin kunskap i jagt och skogsskötsel, erhöi han den 25 Maj 1824 ett anslag af 1,000 R:dr B:ko för en resa till Tyskland, der skogshushållningen under det sednare århundradet utbildat sig till en särskilt, teoretisk och praktisk vetenskap och flera förträffliga Läro-anstalter i densamma blifvit inrättade. Konungen, sjelf uppfödd i ett skoglöst land och icke främmande uti skogs-litteraturen, insåg vigten af en undervisningsanstalt i denna hushållsgren för vårt land, der skogarna så hårdt anlätades, att en bättre vård ovillkorligen påkallades, och biföll dess inrättande. Hofjägmästaren af Ström hemkom med förökade kunskaper. Hans nit att bringa Konungens vilja till verkställighet har man hufvudsakligast att tacka för denna nyttiga stiftelse. Djursborg, med ett område af 3 T:d och 9 kappl., blef dertill anslaget. I det ödesmål denna lägenhet befann sig, måste stora förändringar af lokalen föregå. Hus måste nedrivvas, andra betydligt repareras. Jordens renande från ogräs, sprängning, fyllning, planering, plantering företogs genast. Stadgar utfärdades den 15 Oktober 1828. Eleverne inflyttade i September 1829. De erhålla undervisning i botanik, mineralogi, natu-

ral-historia, matematik, jagtväsande, skogsplantering, uthuggning, indelning, taxering, uppmätning, med ett ord, uti allt hvad med en bättre skogshushållning har gemenskap, så i teoretiskt som praktiskt hänseende, hvartill den närbelägna Djurgården gifver godt tillfälle. Institutet står under en Chef och en Direktör, nuvarande Hofjägmästaren af Ström, biträdd af en Lärare. Öfver åttalio elever äro redan utexaminerade; de flesta anställda dels i Kronans tjenst, dels hos enskilda. Inrättningen är mycket vigtig för hela riket. Den har ett anslag af 3,500 R:dr från Skogsplanteringskassan, hvilken inrättades genom de medel, som inflöto för de ekar, hvilka Kronan uti provinserna ägde rätt att disponera, men till privata försälde. Dess fond är nu omkring 200,000 R:dr.

Djursborg, vid Ladugårdstullstullen, blef år 1680 anslaget till boställe åt Andre Hofjägmästaren med 53 T:d 20 $\frac{1}{2}$ kappl. jord, hvaraf nära 14 T:d åker och 13 T:d äng, förr i bruk under gamla Ladugården. Som husen voro mycket förfallna, beslöts 1802, att de skulde ombyggas. Det kom likväl ej till verkställighet. Hr af Ström gjorde den uppoffringen, att på egen bekostnad uppbygga nästan hela bostället, hvilken kostnad, för så stora och väl uppförda byggnader, varit ganska betydlig. Taxering 5,400 R:dr.

Det är troligt att, under det de förnåma Herrarne arrenderade Waldemarsön af S:t Clara, Jägare-bostället der blifvit inrättade; de flesta hafva dock tillkommit sedermera. Vid en syn 1681 var antalet tio, men ökades, så att det under Fredrik I besteg sig till 14. Den 13 Febr. 1770 erhöilo Jägarne rättighet till brännvinsbränning. Denna författning är ännu ej upphäfvad, men begagnas obetydligt. De hafva äfven från ålder haft rättighet till Traktörs-näring, hvilken ej förmenas dem på gjord ansökan, men skattläggningen blifver vanligen så hög, att det för de flesta ej lönar mödan. De, som deraf hafva större inkomst, äro lilla Blå Porten och Apotekshuset. I förening med Konungens

plan att öfverallt försköna Djurgården, hafva de flesta boställena på de sista 30 åren blifvit ombyggda. Hofjägarne sysselsättning är att hafva tillsyn öfver skogen, utdela ved efter utsyning, utfordra djuren, hafva uppmärksamt öga på förefallande oordningar, m. m., och utföra Hofjägmästarens ordres vid förefallande för rättningar. Sex äro bibehållna.

Lilla Blå Porten, nära Fredrikshof, kallas på 1691 års karta Stora Djurgårdsporten; har minsta jorden af alla, nemligen 5 T:d 27 $\frac{1}{2}$ kappl., hvaraf 2 T:d 11 $\frac{1}{2}$ kappl. åker och 1 T:d 37 $\frac{1}{2}$ kappl. äng. Inkomsten är uppskattad till 350 R:dr. Här är Traktörs-rörelsen den största och mest lönande. Innehafves af Hofjägaren Apelberg. Tax. 1,000 R:dr.

Lilla Nybygget är endast en utgångsport, der vanlig afgift erlägges.

Träskporten, vanligen kallad *Liljans (Lille Jans)*. Här bodde en Skogvaktare vid namn *Jan*, som höll näring. Han var en lustig man, liten till växten, och vann ett slags ryktbarhet derigenom, att Bellman med sitt gyckel fästade uppmärksamhet på mannens originella löjlighet. Framställande honom i sånger, tecknade han honom under de mest lustiga karrikaturer. Den lille mannen vann derigenom stark trafik. Bostället har förr haft 54 T:d jord. En stor del deraf är nu indragen. Ombyggdes 1815. Här var utkörs-porten från Norrmalm, innan Ladugårdslandet blef bebyggt, och vägen förbi Fredrikshof blef anlagd. Inkomsten uppskattas till 530 R:dr. Tax. 3,000 R:dr.

Söder-Brunn har haft den mesta jorden, 61 T:d 18 kappl., hvaraf 8 T:d åker och 27 T:d äng. Äfven deraf är större delen indragen. Ombyggnaden 1812 verkställdes för vid pass 1,200 R:dr B:ko. Här äro nätta hus och rätt treffligt. Innehafves af Hofjägaren Kjellberg. Inkomsten taxerad till 650 och stället till 3,000 R:dr.

Nära härintill ligger *Ugglevikskällan*, uti en rätt vacker trakt. Den har förr varit mycket besökt af den ringare klassen, men isynnerhet har der varit stor folksamling Trefaldighets-aftonen. Under dans, sång, musik och allehanda lekar hade en stund det lifliga och muntra i folklivet här visat sig i all sin yrande glädthet, men fram på natten har det rätt ofta öfverskridit sina gränser. För långt drifna kärleksäventyr och stundom rätt allvarsamma slagsmål hafva varit slutet af sammankomsten. Bokhandlaren Mallén erhöll väl år 1820 tillstånd att der uppbygga en salong, men detta har ej gått i verkställighet. Källan är nyligen reparerad, och nu i mycket godt stånd. Här är ett friskt och förträffligt dricksvatten.

Albano, ett väl bebygdt värdshus med vackert läge utom Roslags-tullen, förr Katrumps-tullen. Det har länge varit tvifvel underkastadt, om lokalen tillhört Djurgården eller staden, helst innehafvaren varit mantalsskrifven å sednare stället. Derom uppstod slutligen rättgång 1822, då det vid undersökningen befanns, att stället tillhörde staden, med undantag af de yttersta utmälen. Arealen är endast 18½ kappl. Här är nu inrättadt ett Bageri. Åkdon med bröd fara dagligen till staden.

Cathrineberg eller *Kräftriket*, ett stycke utom Roslagstullen. Köksmästaren Schmidt erhöll detta område på 1790-talet. Han inrättade der ett värdshus, och vinnlade sig om att uppköpa stora kräftor, hvarmed han serverade sina gäster, och hade dermed stor trafik, hvarest det kallades Kräftriket. Då General Armfeldt erhöi Frescati, var Cathrineberg äfven deruti inbegripet. Sedermera erhöi Stats-Sekreteraren Georgii Cathrineberg på 50 år, mot 40 R:dr B:ko årlig afgift. Georgii arfvingar sålde besittningsrätten till Bryggaren Johan Jakob Westman mot 5,000 R:dr B:ko, hvilken affhandling stadfastades den 15 November 1841. Husens värde vid afträdet får ej tillsammans, i händelse af inlösen, öfverstiga 8,000 R:dr. Westman

nedlade betydlig kostnad på byggnader och ett stort bränneri. Vårdshuset har likväl under hela tiden bibehållit sig, dock ej sin ryktbarhet för utvalda kräfter. När arrendetiden är tilländalupen, skall Cathrineberg förenas med Bellevue, enligt Resolution af den 12 April 1822. Arealen utgör 17½ Tunnländ, och är taxerad till 4,000 R.dr. Westmanska Kreditorerne sålde lägenheten till Bryggaren Sjöstrand, hvilken förlidet år sålde densamma till Källarmästaren Selenius för 25,000 R.dr.

Frescati. Denna vackra och romantiska lägenhet donerades af Konung Gustaf III, enligt Resolution af den 29 Februari 1791 till Generalen Baron Mauritz Armfelt på 100 år, mot 20 R.dr B:ko årlig afgift. Ågora utgjordes af Jägare-bostället Norrbrunn och några tunnländ tagne från Ulriksdal. Cathrineberg var äfven deruti inbegripet. Armfeldt uppförde här några byggnader, minnen af hans smak och sinne för det sköna, så i afseende på arkitektur som i det öfriga af anläggningen, men hans beskyddares olyckliga öde och vexlingen af hans egen lefnadsbana aflägsnade honom från detta ställe, som lär varit honom mycket kärt. Arealen utgjorde 92 T:d 1 kappl. Efter Armfeldts död återföll Frescati till Djurgården. En undersökning om äganderätten till jorden företogs, då det befanns, att äfven den jorden, hvilken man trodde vara Ulriksdal tillhörig, af ålder tillhört Djurgården och således blef dermed förenad. Kongl. Lifmedikus och Riddaren E. af Edholm erhöll i donation af det så kallade Andra torpet eller Norrbrunn 43 T:d 21 kappl. och af förra Ulriksdals jord 6 T:d 11 kappl., tills. 50 T:d på 50 år, enl. Resolution af den 12 Juni 1820. Af den öfriga återtagna jorden erhöll Kabinetts-Kammarh. Friherre Stackelberg 33½ T:d på 50 år, den 27 Oktober 1820, hvilken han kort tid der-efter transporterade på Tit. af Edholm, som erhöll prolongation på allsammans till 1887, enligt Resolution i Mars 1839. Föreningen var äfven påkallad af behovet, emedan sjelfva sommarnöjet var beläget

vid Brunnsviken, och ladugården vid landsvägen, ett stycke derifrån. Här äro mycket vackra ängar och skogsparker. Frescati är taxerad till 8,000 R:dr och torpet Norrviken till 3,000 R:dr.

Djurstängare-bostället. Detta är uppbyggt af Djurgårds-styrelsen.

Landbruks-Akademien stiftades genom Kongl. Resolution af den 28 December 1811, och kom efter någon tid i verksamhet. Dertill gafs en fond af nära 80,000 R:dr B:ko. Konungen är dess Beskyddare och Kronprinsen dess Præses. Hedersledamöternes antal är 24, arbetande 36, utländske 12. Planen var stor. Konungens syftemål mycket välment. Akademien fördelades i 7 afdelningar. Hushålls-sällskaper i landsorterna inrättades, hvilka borde inlemna årliga berättelser; men Akademiens bibliotek visar, att detta ändamål på långt när ej vunnits.

Ett experimentalfält ansågs nödigt. Dertill beviljades Skeppsbroängen, belägen utmed Wärtan, mellan Frescati och Skuggan, utgörande 236 Tunnländ hvaraf 54 äng, resten skogsmark och kärr. Jorden låg i sådant ödesmål att arrendet, 2,160 Lispund hö, icke kunde utgöras, samt här icke en gång en häst under vintern kunde födas. Med mycken kostnad är jorden odlad, så att öfver 2,000 Lisp. hö kunna säljas, 2 hästar, 1 par oxar, kor och får kunna underhållas. Många frösorier hafva från experimentalfältet blifvit utdelade, i mindre partier utan, men i större mot betalning. Utgifterna för detta landbruk uppgå till 5,000 några hundrade R:dr. 1827 antogs trädgårdsmästare. Trädskolorna innehålla öfver 1,200 träd och buskar af 130 olika slag. Försäljningen af träd, buskar och frön är ej obetydlig. Nuvarande Trädgårdsmästaren, Direktör Stenberg, är en ovanligt skicklig man.

Här äro uppförda tvenne boningshus om 2 våningar, ladugårdsbyggnad, stall, fårhus, 3 foderlador, tröskverk, redskapshus med torkvind, ria, spannmåls-

magasin, ugn för kolbränning och tillverkning af ättiksyra.

Skuggan, förr Jägare-hostället *Roslags-torpet*, donerades af Konung Gustaf III till sedermera Presidenten Baron Edelerantz, känd för mycken smak och konstsinne. Han gjorde här flera vackra anläggningar, och, utom flera hus, byggde han det åttkantiga stenhuset på den täcka kullen. En af hans arfvingar, Kontröller Linnell, blef efter honom ägare deraf. Arkitekten Enander köpte sedan Skuggan af Linnell för 3,600 R:dr. Enander förskönade detta ställe ännu ytterligare. Trakten kring Skuggan och Fiskartorpet för enar med en helt och hållet nordisk karakter söderns idylliska behag. När man med en vän, som äger sinne för naturskönhet, genomgått dessa nejder, då naturen står i sin största fågring, blifver man så betagen, och likasom förtrollad, att man tvekar om man någonsin sett en så skön och herrlig natur. Stället är nu fördeldt i stora och lilla Skuggan; det förra på höjden midt för värdshuset vid Fiskartorpet, det sednare utmed Wärtan. Hårtill hörer vid pass 4 T:d åkerjord, nära 67 T:d äng, med skog och berg tillsammans 207 T:d 18 $\frac{1}{2}$ kappl. St. Skuggan är taxerad till 26,000 och lilla till 4,000, tillsammans 30,000 R:dr; årliga afgiften omkring 252 R:dr. Tillhör Enanders arfvingar.

Vid lilla Skuggan låg, under det S:t Clara Kloster ägde jorden, ett torp benämndt Helgeandslederna, hvaraf ängen nedanføre kallades Helgeandsängen. Konung Gustaf I skänkte den till Skepparen Olof, som var hans egen Skeppare och vanligen var honom följaktig då han gjorde någon sjöresa. Ängen har sedan fått namn af Skeppar Olofs äng.

Fiskartorpet, detta ovanligt vackra och romantiska ställe kan med skäl räknas bland de skönaste lokaler som finnas i grannskapet och på längre afstånd från Stockholm. Konung Carl XI fattade derför särdeles tycke. Han roade sig ofta med fiske vid stränderna af de behagliga vikar, som omgifva det, och

hade låtit uppbygga åt sig en fiskarstuga, hvilken Anna är bibehållen och reparerad 1818. Man finner häraf, att denna allvarsamma man hade känsla för naturen, och den enkla byggnaden utmärker, att han endast egnade dessa stunder åt landliga nöjen. Fiskartorpet brukades länge med Djurgårdens ägor, men genom en resolution af den 12 November 1772 blef det anslaget till förbättring af första Hofjägmästarens lön. Då Grefve Rosen innehade denna beställning erhöll han Fiskartorpet på 30 år, enligt Resolution af den 30 Januari 1820, men transporterade bort dessa år på Hofmarskalken och Riddaren de Geer och Öfversten och Riddaren Friherre Casper Wrede mot R:dr 8,000 B:ko, hvilket stadfästades genom Kongl. Resolution den 9 Mars 1821, men då transport å denna afhandling söktes, inlöste Konungen stället med den utlagda summan 8,000 R:dr den 12 April 1822. Lägenheterna derstädes voro sedan några år bortarrenderade särskilt. Enligt Resolution af den 3 Januari 1834 erhöll Justitie-Kansleren Nerman Fiskartorpet på 60 år mot 200 R:dr B:ko om året, hvarvid fästades det villkor, att byggnadsersättningen vid afträdet ej skulle få öfverstiga 8,000 R:dr med afdrag af värdet af de bekomna byggnaderna. Man kan anse detta som en donation eller åtminstone nådebevisning, ty under Öfverste Wredes tid, 1821, erlades af Mansell Anna Björkman 666 R:dr 32 sk. B:ko i arrende och af Elisabeth Norstrand 33 R:dr 16 sk. för fiskarstugan, som tillhörde Djurgården. Kammarherren Baron Oxehufvud har det nu under arrende mot 400 R:dr B:ko. Fiskartorpet med lilla Björknäset innehåller 153 Tunmland 19 $\frac{1}{2}$ kappland, hvaraf vid pass 14 Tunmland äro tjenliga till åker och 70 utgöra ång. Är taxerad till 3,800 R:dr. Bron till Fiskartorpet hade flera gånger varit reparerad, men blef 1827 satt i fullgodt stånd; öfver Uggleviken blef en stenbro byggd 1807.

Det högst vackert belägna värdshuset var vid medlet och slutet af förra århundradet mycket besökt, och

blef det än mer genom Bellman, som oftast plägade begifva sig hit. Han var särdeles intagen af den sköna omgifningen. Det omtalas att, då han var vid särdeles godt lynne, sjöng han den ena muntra visan efter den andra, då rätt ofta en och annan fann sig träffad i hans originela teckning. Han har med sina herrliga pastoralsånger gjort denna trakt namnkunnig, och man kan så väl om Fiskartörpet som Skuggan med honom sjunga, Å-ke-det gudomligt, gudomligt att beskåda!

Hjorthagen. Som den Kongl. jagten på Djurgården så godt som upphörde eller åtminstone högst sålän begagnades, och Djurgården begynte odlas, bebyggas och planteras, var det rent af nödvändigt att undanrödja djuren, enär planteringen ej kunnat hafva framgång, medan de skadade träden. Rehnar hafva blifvit hufvudsaken från Lappmarken, hvilka utlat af sig. Åtta af de här födde hade vant sig vid klimatet, men de ursprungliga hafva bortdött; dessa åtta blefvo afven skjutna. Stora och lilla Jägarebacken invid Ropsten, utgörande 130 Tunmland och i omkrets 6,000 alnar, blef inhägnad, enligt Kongl. befallning 1827. Då Dofbjortarna under året derefter indrefvos, var antalet 200. Detta inskränktes sedermera till 100, och enligt Resolution den 20 September 1841 till 75, såsom tillräckliga för Kongl. Hofvets behof. Till deras underhåll åtgår 9 à 10 parmar hö. Stundom ser man de flesta samlade på den så kallade Slätten. En af Hofjägarna är närvarande vid utfordringen, tourvis en gång om dagen.

Ropsten, gammalt Jägarboställe, så kalladt i anledning deraf, att här ropades efter färjekarlen, som bodde på andra stranden, och förde färjan som gick emellan Lidingön och Ropsten, innan Lidingöbro blef anlagd. Stället förläntes till Hofqvartermästaren Billing och dess hustru på lifstid, enligt Resolution af den 12 Februari 1746. Genom underhandling med hans arvingar blef det transporteradt på Notarius

Publicus Norling, som derå erhöll stadfästelsebref den 19 Sept. 1783. Norling uppbyggde på nytt vårdshuset, och förbättrade anläggningen deromkring. Det var på sin tid mycket besökt, och förtjente det för det vackra läget. Sekreteraren Billing, ägare efter honom, sålde egendomen till Grefve E. Guignard för 8,000 R:dr R:gd:s i Febr. 1795. Han upplät den till vice Amiral Reinh. von Franken för samma summa i B:ko, år 1801. Efter honom blef Öfversten Baron Uggle ägare för 19,500 R:dr B:ko, den 15 Mars 1815, men hans förmyndare afyttrade Ropsten till Generalen m. m. af Lefrén för 19,000 R:dr, d. 4 Juni 1815. Lefrén sålde det till Grosshandlaren Edberg för 18,000 R:dr, den 25 Sept. 1827, hvilken erhöi ny stadfästelse den 4 Mars 1837. Denna egendom är belägen utmed Wärtan i en vacker men skogrik omgifning. Här äro många byggnader, allt i godt stånd; jorden är väl skött, och vittnar om en driftig jordbrukare. Arealen är 49 T:d 1 kappl., hvaraf 21 T:d äro tvenliga till åker. Ängen utgör vid pass 30½ T:d. Taxeradt till 19,000 R:dr. Erlägger till Djurgården 33 R:dr 16 sk.

Ett stycke bortom låg den af ålder begagnade Hussarbron, som, vid mynningen af Hussarviken, gick öfver till Fiskarsjöång, förr Sit Olofs ång, och vidare till lilla Skuggan. Den reparerades 1802, men sedan Uggleviksbron blef nybyggd har denna bro, såsom mindre nödig, blifvit raserad. Den var 150 alnar.

Enligt Kongl. Brefvet af den 6 Juli 1802, beviljades tillstånd att bygga en flottbro från Lidingön till Djurgårdslandet, der plats till vaktstuga afstods, men Djurgårds-kassan skulle ej deltaga uti kostnaden; Lidingöboarne skulle sjelfva bestrida densamma, som var rätt ansenlig. Den innehafves nu af intressenter. Denna bro är 1,350 alnar lång.

Tegeludden, ej långt från Ropsten, har ett ganska vackert läge, på en i form af halfmåne utskjutande udde i Wärtan. Det innehade förr 39 T:d 25¼ kappl., hvaraf 4 T:d åker och 20 T:d ång. Vid sista reglerin-

gen blef större delen af ången utlagd till Djurgården; år 1815 förordnades att ombygga bostället, som verkställdes någon tid derefter, och förordnades den 6 Januari 1832 att här uppföra skjul och bodar. Här äro 4 magasinier för inbergandet af hö och halm. Innehafves af Hofjägaren Dahlgren. År taxerad till 2,700 R:dr, och inkomsten 438 R:dr.

Kahnäset, utmed Wärtan, något söder om Lidingö bro. Från sjösidan presenterar det sig väl. Detta är det minsta bostället. Den derill hörande jorden har bestått af 26 $\frac{2}{3}$ T:d, deraf 2 $\frac{1}{3}$ åker. Största delen af ången är indragen, mot någon ersättning i hö. Här är en brygga, der kanoner ut- och inlastas, då sådana i lägrét på Ladugårdsgärdet varit behöfliga. Innehafves af Hofjägaren Bergström. Bostället taxerad till 1,800 och inkomsten 440 R:dr.

Apotekshuset. Detta Jägare-boställe hade sina ägor emellan Lejonslätten och Ryssviken, en stor, fast bergig terräng. Då Amiralitetet 1646 af dess jord erhöll nuvarande stads-tomter, blef det indraget, men återställdes, enligt en Resolution af den 10 Januari 1702, då Amiralitetet måste afstå byggnadstomt. Som Apoteket der varit beläget, är boställets benämning derefter. Dess förra jord har blifvit utlemnad till strödda byggnadstomter, så att detta boställe har ingen jord. Innehafves af Hofjägaren Strömbeck, som tillträdde det i Juni 1843, efter Herenius. En del af tomten afstods i Augusti 1827 till Skolhuset, mot årlig afgift af 40 R:dr B:ko till Jägaren. Arealen är 14 $\frac{1}{2}$ kappl. Taxeringen är 1,000 och inkomsten 320 R:dr. Här är ett värdshus med god rörelse om sommaren. Distillatorn Falkman erhöll år 1839 tillstånd att här inrätta distillatorsverk; mot årlig afgift af 66 R:dr 32 sk., hvilket han afstod till Hellström i Febr. 1843, men denna rättighet är ej begagnad.

Lido, beläget strax inom Djurgårds-kanal, tillhör Grevinnan Piper. Hon erhöll platsen på 50 år,

mot årlig afgift af 23 R:dr 16 sk., den 4 Okt. 1836. Arealen är 1 T:d 6 kappl. Hon lät här uppföra en mycket vacker byggnad i Italiensk stil. Med sina många utbyggnader skiljer den sig högst märkbart mot våra Svenska hus i allmänhet, som med sina släta väggar och fattigdom på all yttre prydnad, hafva mycket tycke af magasinier. Läget är högst behagligt i den vackra viken, och det vackra huset presenterar sig väl; särdeles från andra sidan fäster det uppmärksamhet. År taxeradt till 10,000 R:dr.

Bergshyddan, belägen vid mynningen af kanalen. Hofskomakaren Malmqvist erhöll denna plats den 1 Juni 1841, och begynte tillreda och bebygga den; men han sålde lägenheten till Grosshandlaren Schön den 20 Febr. 1843 för 5,500 R:dr. Han byggde här en villa i Italiensk smak, och nedlade mycken kostnad på murning och planering för att försköna den oländiga lokalen. Den lilla byggnaden och den tilldanade omgifningen har ett behag, som man med nöje beskådar. Afgiften är 13 R:dr 24 sk.

Källhagen är det med flera byggnader försedda stället till höger om vägen, när man öfver Ladugårdsgärdet går från lilla Blå Porten till Djurgårdsbrunn. Löjtnant Chydhreus erhöll på 50 år denna plats, utgörande ett T:d, den 3 Nov. 1806, att derföre betala afgift efter årlig portskrifning. Innehades sedermera af Kapiten Engström, hvars arvingar försålde stället på auktion, då Auktions-kommissarien Björkman inropade det för 3,160 R:dr B:ko, den 20 Febr. 1843. Här hålles värdshusrörelse, som under sommaren, särdeles under regementsmötet, är ganska liflig. Källhagen är taxeradt till 2,833 R:dr 16 sk. Tomtafgift 10 R:dr.

Hesslingeberg uppläts till Löjtnant Wolffram den 3 Mars 1817, och består af 18½ kappl.; tomtafgift 10 R:dr B:ko. Ligger väl invid Källhagen, utmed Djurgårdsbrunnsviken. Taxeradt till 2,500 R:dr.

Starrbäcken, en terräng, som från lilla nybygget skjuter in emellan Starrbäcks Ekhagen och Planterhagen. Hofjägmästaren af Ström nedlade mycken kostnad på dess odlande, och erhöll, i anledning deraf, denna lägenhet på 30 år mot $1\frac{1}{2}$ parm hö, som dock erlåggas efter hans afträde från sysslan, emedan jorden hörer till hans boställe. Kongl. Brefvet af den 16 Febr. 1814.

Wiksberg, förr **Rolandsberg**, efter Carl Henr. Roland, som derå erhöll besittningsrätt och bebyggde det. Han upplät det till Hofjägaren Sjögren för 5,000 R:dr Km:t i Oktober 1738. Det var inom släkten tills Grosshandlaren Fredholm deraf blef ägare; han sålde det till Konungen för 4,000 R:dr B:ko år 1829. Stället var mycket bebyggt, men alla husen nedrefvos, och platsen planerades, dels för friare utsigt för Rosendal, dels för bättre utrymme för exercisen på Ladugårdsgärdet. Trakten mellan Wiksberg och bron kallas i gamla handlingar Lilla Djurgården.

Ladugårdsgärdet. Vid början af 1700 blef det beagnadt såsom exercis-plats. Under Gustaf III och Gustaf IV Adolf utvidgades det något, men det är egentligen genom Konung CARL XIV JOHANS åtgärd, som det blifvit uppröjdt och planeradt, samt erhållit sitt numera vidsträcktare område, utgörande en ganska tjenlig och prydlig kampanj-plats. Flera gånger under hans tid hafva ett större antal Regementen än förr här blifvit sammandragna, eller så kallade Stormöten blifvit hållna, för att öfva sig i den mera omfattande fältmanövern. Arealen utgör med Kaknäs-udden 718 T:d $31\frac{1}{2}$ kappl. Dess största längd från Wiksberg tills bortom Komötet är öfver 4,000 alnar. Största bredden från Laboratorium till Tegeludden något öfver 2,000 alnar. Längsta uppställningslinien mellan Lindarängen och den så kallade Starrbäcken är något öfver 2,400 alnar.

Vid östra sidan är en höjd, kallad **Drottningberget**. Härifrån öfverskådar man den största och egent-

ligaste delen af exercis-fältet, samt har lika vidsträckt, som behaglig utsigt öfver staden och Djurgården. Vid Midsommaren, då slut-exercisen inträffar, och fältet hvimlar af soldatmassor med sina mot solen blänkande gevär, af kavalleri-skvadroner i lysande uniformer, och af många tusende åskådare i brokiga dräglar, upplifvadt af musik-körer och kanondunder, har man från denna höjd en utmärkt vacker anblick. År 1818 uppfördes der den så kallade Hufvudpaviljongen; 1821 Konungens Sido-paviljong, och 1823 H. K. H. Kronprinsens. Alla smakfulla byggningar, uppförde af Öfverste Blom och enligt hans ritningar. Byggnader för betjening, för kök, stall m. m. äro belägna på norra sidan.

Skansen var en gammal byggnad långt före Gustavianska tiden. Den begagnades 1669 till Tyghus, men är längesedan raserad.

Laboratorium. Väl omtalas på 1560-talet en Mäster Berends, som tillverkade krut, och i ett bref till Bortell Göranson i Wiborg af 1566 förmåles, att man icke allestädes hade sådant fyrverk som i Sverige. Emellertid upplyses icke af handlingar när Laboratorium och Arkliet byggdes; det endå man känner, är att det skett före 1660-talet. Några anledningar förekomma, att det troligen byggdes under Gustaf II Adolfs tid. Sådant det nu är, tillhör det för det mesta sednare tider — isynnerhet efter 1716, då der var en stor eldsvåda. Kruthusen på Djurgården hafva under de sednare åren varit ganska litet begagnade.

Den friska och solbeglänsta morgonen är här merendels tyst och stilla. Man ser då ganska få personer ute för att njuta den sköna naturen då den är gladast och mest lifvande. De löfrika lundarna äro tomma. Der lyssnar sällan någon till fåglarnas glada sång, med hvilken de helsa den annalkande solen. Det är först mot af-

tonen, då nöjena ditlocka stadsboar, som folkrörelsen börjar. Stundom är här rätt lifligt. Om Söndagarna, helst vid högtidliga tillfällen, hvimlar Djurgården af rörliga folkmassor, synnerligast på Slätten. Då äro här många tusende, åkande, ridande, gående, ja, ånda till 10,000, och någon gång ännu flera. Går man till Djurgården för att på Slätten betrakta eller deltaga i ett gladt och lifligt folklif, och der finna nöjet, blir man i längden ej tillfredsställd. Är åter ändamålet att der njuta den sköna naturens behag, så är Djurgården stor och rik, och den själ är fattig, som ej der finner nöje och njutning. Också äga icke alla sinne för naturens behag, de kasta väl en beundrande blick på dess höga fågning, men den far ofta deröfver lik en fläkt af vinden.

Nästan alla egendomar på Djurgården ägas eller disponeras af stadsboer, de flesta bebos endast om sommaren. Med några undantag äro de inrättade för att uthyras till sommarnöjen. Der flera hus finnas, begagnar ägaren ett, eller blott en våning i ett af dem, allt efter som lägenheterna äro bebyggda. Här finnas hus, som ej hafva eldstäder mer än i köket. Umgänget emellan familjerna är ej lifligt, de äro nästan alla likasom främlingar. Deras samhällsförhållanden äro ofta olika. Utom att detta lägger hinder för en intimare bekantskap, är tiden alltför kort för att utveckla den, och gifva den detta förtroliga, som gör den angenäm. Också är det hufvudsakliga ändamålet med ditflyttningen, att i den friska och lifgifvande naturen njuta den egna hushiga trefligheten, att muntra sinnet, och äfven att stärka helsan. Är sommaren ej för kall eller regnig, så förflyter tiden behagligt, och då är här merendels lifligt. Man ser familjegrupper, hvilka tyckas rätt förnöjda. Men hösten kommer, de lummiga och bladfulla träden, som förr gifvit den behagliga skuggan, fälla sina löf; — de stå kala, sörjande förlusten af sin herrliga beklädnad; kulna och regniga dagar göra vistandet mindre angenämt, då packar man in, skrufvar luckorna, stänger dörrarna, och ser efter att allt är väl tillbommat. Här

blir nu tomt och öde. Man följer flyttfåglarnas efterdöme, och flyttar till varmare boningsrum. En och annan med känsligt sinne för Djurgårdens höga och förtjusande natur, lämnar den med saknad, ångslar sig för den trånga staden, med sina smutsiga och mörka gator och den mindre friska luften; deremot längtar mängen efter dess vinternöjen, der de i soiréer, på baler, spektakler, konserter och stora kalaser kunna njuta sinnligare nöjen och äfven ådraga sig mer uppmärksamhet. Men menniskan är ombytlig. Den milda våren kommer, lummiga träd bredda sina skuggor öfver den gröna jorden. Vårens sångare genljuda i luften, och flyttfåglaerna återkomma från södern. Då komma också täcka jungfrur till Djurgården, öppna de tomma husen, feja och putsa, hvilket är nöjsamt att påse. Det bådär, att sinnet ånyo vaknat för den sköna naturen. Herrskaperna komma ut, den ena familjen efter den andra. På den ödsliga Djurgården blifver åter lif och rörelse. Intressantast är barnens glädje, der de flockvis springa i det gröna, fröjdande sig i oskuldsfull innerlighet, förtjuste att plocka den uppspringande vårsippan. Det är en fröjdefull anblick.

Vi bifoga en planritning af Rosendal, för att gifva dem, som ej besett rummen endast ett flyktigt begrepp derom. Att beskrifva de vackra saker, de innehålla, tillåter ej utrymmet, och dessutom är det betraktandet som gifver nöje. Sido-byggnaden är matsalong, drapperad i hvitt och rödt, samt rymmer 50 personer. Detta hus är flyttbart. I nedra våningen: 1) Blå rummet. Här märkes en vacker målning af Hebe. 2) Gröna förmaket. 3) Gula rummet, draperadt med randigt sidentyg, mycket smakfullt. En bacchant af Prof. Göthe. 4) Röda förmaket. 5) Drottningens toilett, med efterföljande rum. Man uppgår den utmärkt vackra trappan till öfra våningen. 6) Draperadt med rödt siden. Målningarna, i grått på guldbotten öfver dörrarna och rundt omkring rummet i

lika höjd, äro af Grefve Hjalmar Mörner, föreställande Odins ankomst till nordn. 7) Orange-rummet. Ett vackert malachit-bord; present af Ryska Kejsaren. 8) Förgyllda rummet, med refflade pelare. Här är nästan allt förgylldt, med den yttersta elegans och smak. Ett stort bord af porslin, med stor fot äfven af porslin. På bordskifvan är det inre af Slottet Pau aftecknad, med åtskilliga målningar. Ett utmärkt konst-
 arbete. Present af Konung Ludvig Filip. Tvenne Bordskifvor af Svensk Mosaik. I lanterninen målningar, föreställande årstiderna, af Linnell, m. m. 9) Blå för-
 maket. Ett bord, stuckatur-arbete från Italien. Drottning Desiderias Bröstmål af Södermark. 10) Gul och Blå kabinetten. Konungens omklädningsrum. Konung Carl XIII:s porträtt af Nordgren, kopia efter Kraft. 11) Biblioteket, innehållande en mängd vackra saker och antiqviteter. I rummen dernäst nordiska vuer af Etzdorff, och en stor taffla af Wickenberg.

Att Konungens afsigt med Rosendals byggnad endast var en villa, antyder den storartade idén att på höjden åt östra sidan, derifrån man hade fri och vidsträckt utsigt, bygga ett slott, nära 140 alnar långt och 32 alnar bredt. Konungen hade ämnat det till ett Museum för egna samlingar, och att dermed förena minnen af de flesta Sveriges framlidne Konungar. Midt på Slottet ser man en rotunda, som intager den deröfver varande dömen, utgörande i höjd vid pass 30 fot. I fonden framför ingången är en niche för Odin, och i cirkeln platser för de öfriga Konungarne. Statuer af följande Konungar äro längesedan färdiga. Odin, 4½ aln. hög, uppställd i Stenmuseum, Carl XIII, båda af Fogelberg; Carl X, Carl XI, Carl XII, Gustaf II Adolf, Carl XIV Johan, af Byström, i nuvarande brunnsalongen vid Carl XIII:s torg, alla utmärkta arbeten. På sidorna äro tvenne större Taffel-gallerier, och öfver-rum på båda gaffarna och vestra långsidan. I yttersta randen och rundt omkring äro 60 piedestaler. Desscin och öfriga ritningar till denna vackra och smakfulla byggnad, hvaraf en façad-ritning bifogas, äro uppgjorda af Öfver-Intendenten, Öfversten och

Riddaren af Kongl. Nordstjerne-Orden Fredr. Blom, som tillika förberedt platsen medelst sprängning, och föranstaltat om en mängd huggen granit till stenfoten. Från Kolmårdens Marmorbruk äro betydliga marmor-pjeser levererade, såsom kolonner, pilastrar, archivolter och piedestaler, hvarföre kostnaden uppgår till ungefär 55,000 R:dr. Dessutom är af Professor Byström inköpt Italiensk marmor till invändiga dekorationer, såsom statyer, vaser, kandelabrar, med mera, för omkring 40,000 R:dr. När man här till lägger kostnaden af de dyrbara Konunga-statyerna och andra gjorda arbeten, så uppgår den med all säkerhet till öfver 250,000 R:dr B:ko.

Den första fullständiga geometriska karta öfver Djurgården affattades 1791 på Kongl. befallning. Tvenne mindre graverade hafva sedan utkommit, men på Kon. CARL XIV:s befallning upprättades 1824 en karta öfver hela Djurgården i stor skala, af Löjtnant Brandenburg, biträdd af Ingeniören S. Nordstedt, hvaraf ett exemplar finnes hos Hofjägmästaren och Kommendören af Ström. En graverad karta utkom 1827 efter 10,000-delen af naturliga storleken.

Enligt beskrifningen öfver 1824 års karta, hvilken för det mesta grundade sig på 1791 års, innehade Jägare-boställena . . . . . 286 T:d 28½ k:l

(Häruti äro likväl flera förändringar sedermera gjorda.)

Den under Djurgårds-styrelsen då lydande jord belöpte sig till . . . 1,474 ,, 31½ ,,

(Detta har afven undergått förändring. Fiskartorpet är sedan bortarrenderadt.)

Mark upplåten till publika verk . . . 307 ,, 28½ ,,

Donationer och privata lägenheter . . . 756 ,, 8½ ,,

Laduviken, till stor del vass och kärrfly . . . . . 34: 9.

Hussarviken . . . . . 29: 19.

Uggleviken . . . . . 14: —   77 ,, 22

Tillsammans 2,903 T:d 22½ k:l

Tilläg:

Till Landbruks-Akademien pag. 79—80.

1842 såldes 213 fruktstånd, 600 krusbärs- och vinbärsbuskar, 1,000 jordgubbsplantor, 300 parkträd, 6,000 blomsterbuskar af åtskilliga slag; tillhopa 8,292. Till ersättande äro under året äktade 4,000 fruktträd samt uppdragne 1,000 parkträd, 3,000 barrträd och 10,000 buskväxter, tills. 18,000. Trädskolan utgörande 7 T:d 8 kappl., innehåller för närvarande 35,655 st., således tillökning 9,708, oaktadt betydlig försäljning. I den så kallade Gubbhagen äro 1,200 granplantor och 6,000 ekar utplanterade, af hvilka nästan alla visa god växtlighet. Detta torde tjena till ledning för mången, som ej känt Experimental-fältets tillgångar.

Det stora tvåvånings-huset i Italiensk stil är bygd af Öfverste Blom. Nedra våningen upptager Akademiens samlingar, såsom modeller, åkerbruksredskaper, m. m. I den öfre är Biblioteket, en sal för Akademiens sammankomster; och öfverst en för landliga fester.

Förr innehade Kronan, på grund af det så kallade Helgeands-beslutet, alla öppna fiskvatten. Enligt K. Resolution af år 1681, erhöilo Stockholms invånare rättighet att fiska i Kronans vatten kring staden. År 1813 utkom en K. Resolution, att alla lägenheter på Djurgården ägde rättighet till fiske på strömmen, emedan Nötfiskare-embetet icke ägde uteslutande rättigheter på fisket.

Den äldste kände Konditor på Djurgården var Halling, som erhöil tillståndsbref den 8 April 1736.

Genom Hofjågmästaren hålles årlig portskrifning, då alla afgifter och andra angelägenheter rörande lägenheterna på Djurgården regleras.

Åkare-embetet blef genom K. Resolution af år 1830 befriadt från skyldigheten att biträda med hökörstor på Djurgården.

Register.

Albano - - - - -	pag. 77.	Edelcrantz - - - - -	80.
Alberget - - - - -	43.	Edholm - - - - -	78.
Albom - - - - -	48.	Enander - - - - -	80.
Alnäs - - - - -	39.	Eols Kulle - - - - -	34.
Amiralitetet - - - - -	49.	Erling - - - - -	35.
Apothekshuset - - - - -	84.	Experimental-fältet - - - - -	79.
Arfvedsson - - - - -	45.	Falk - - - - -	48.
Armfeldt - - - - -	77, 78.	Falkman - - - - -	47.
Bellman - - - - -	51, 65.	Fiskartorpet - - - - -	80.
Bergshyddan - - - - -	85.	Ejeldestuen - - - - -	23.
Bergsjölund - - - - -	40.	Foureaux - - - - -	68.
Besittningsrätt - - - - -	15, 16.	Framnäs - - - - -	23.
Biskopsudden - - - - -	41.	Fredholm - - - - -	51.
Blockhusudden - - - - -	32.	Frescati - - - - -	78.
Blom - - - - -	23, 24, &c.	Fridhem - - - - -	31.
Blå Porten - - - - -	21, 74, 76.	Friescens Park - - - - -	40.
Borg - - - - -	38.	Galervarfvet - - - - -	64.
Borgen, Kongl. - - - - -	86.	Gauthier - - - - -	68.
Bro - - - - -	14.	Georgii - - - - -	77.
Byströms villa - - - - -	71.	Grischotti - - - - -	68.
Cantzler - - - - -	44.	Gründal - - - - -	32.
Carlmark - - - - -	67.	Hesslingeberg - - - - -	85.
Cathrineberg - - - - -	77.	Hjorthagen - - - - -	82.
Charta - - - - -	55, 90, 91, 92.	Hundgårdar - - - - -	8.
Dauidsberg - - - - -	73.	Jagten - - - - -	9, 10.
Davidson - - - - -	73.	Johannisberg - - - - -	35.
De Ron - - - - -	46.	Josefinas Institut - - - - -	28.
Djuren - - - - -	8.	Kaknäset - - - - -	84.
Djorgården - - - - -	1, 2.	Kanalen - - - - -	29.
” Ny organisation - - - - -	5.	Kapitensudden - - - - -	19.
” Kassa - - - - -	11.	Klingberg - - - - -	21.
” Indelning - - - - -	15.	Kräftriket - - - - -	77.
” Omskapning - - - - -	17, 18.	Källhagen - - - - -	85.
” Brunn - - - - -	27.	Laboratorium - - - - -	87.
” Stängsel - - - - -	7.	Ladugårdarne - - - - -	2, 3.
” Besittningsrätt - - - - -	15, 16.	Ladugårdsgärdet - - - - -	86.
” Staden - - - - -	49.	Landthruks-Akademien - - - - -	79.
” Port - - - - -	76.	Le Maire - - - - -	47.
Djursborg - - - - -	75.	Lejonslätten - - - - -	20.
Djursholm - - - - -	3, 33.		
Drottningberget - - - - -	86.		

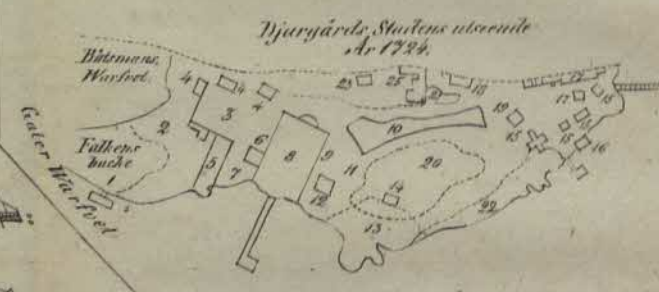

CHARTA
ÖPVER
Djurgårds-Staden

KARTA
öfver
NORRA DELEN
af
Kongl. Djurgården

a. Ahlborns	f. Weylands
b. Franska Wårdsquaret	g. Canzlers
c. Rosenhill	h. Lewenhaupt's
d. Silfverbergs	i. Carinmark
e. Manns	

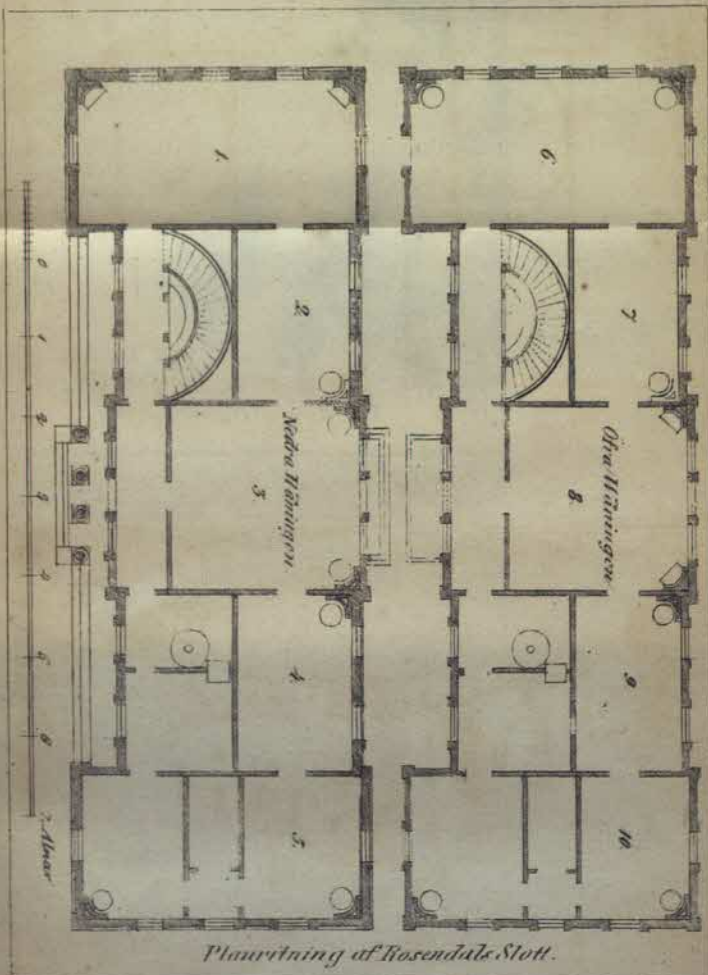
Waldemars Udde

Bergsjölund
Biskops Udde

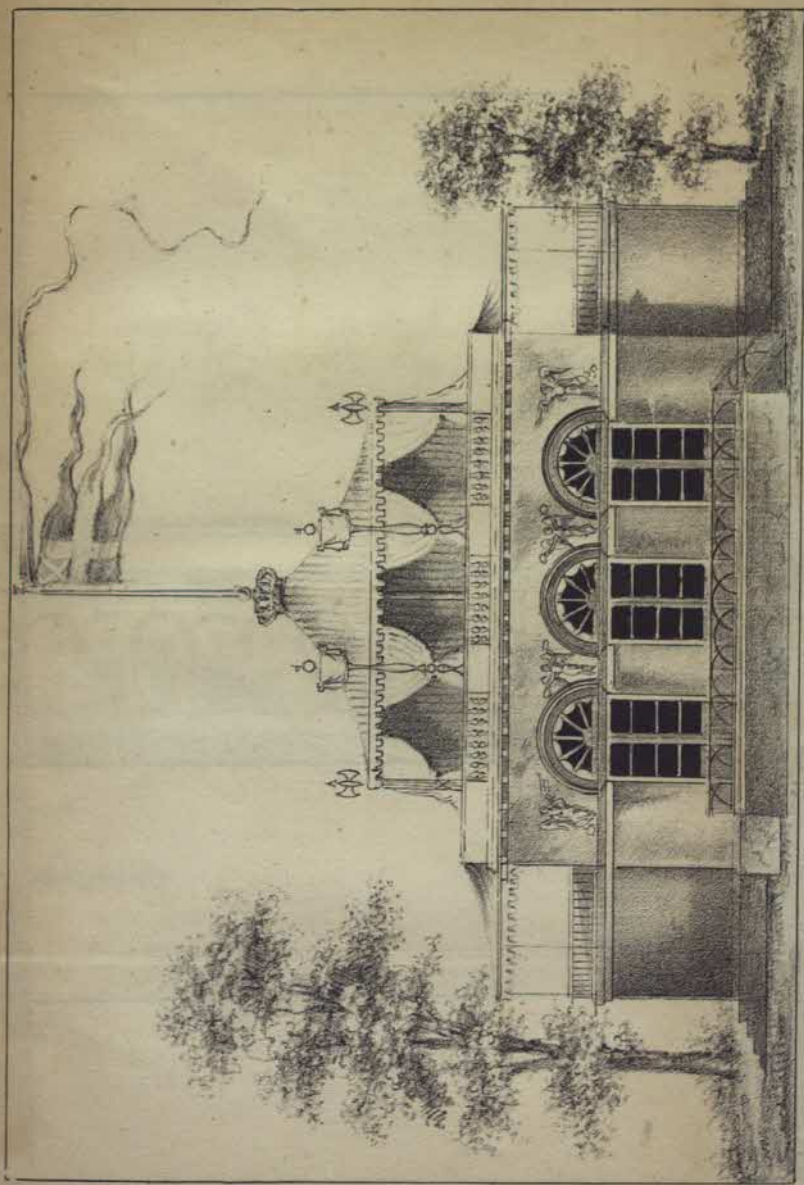
Karta
öfver
KONGL. DJURGÅRDEN.

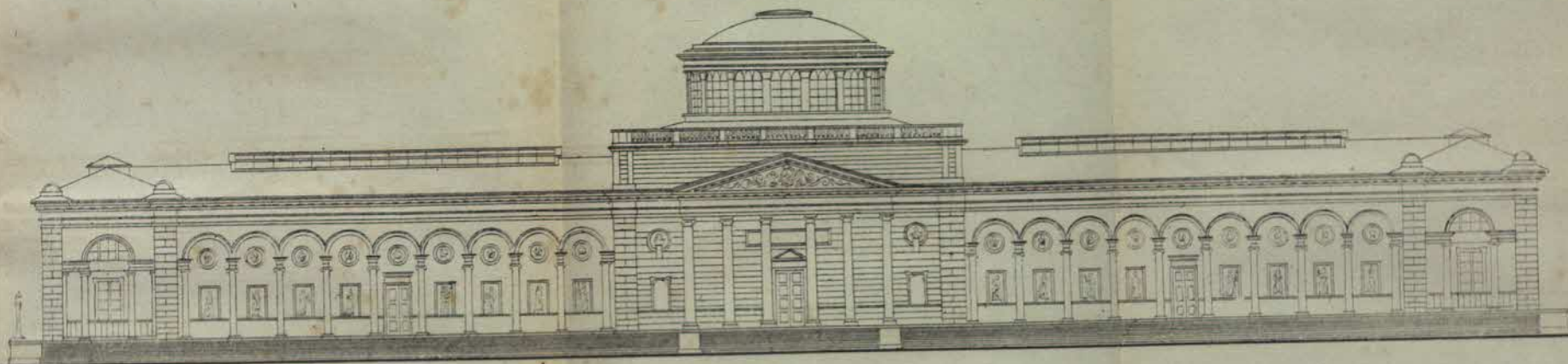
Byströms Villa.

Planering af Rosendals Slott.

K. Pavijsongen vid K. Borgen å Landgårdgården.

0. 10. 20. 30. 40. 50. 60. Anar

Facade af Kongl. Maj: Carl XIV. Johans tillämnade Stott å K. Djurgården.

Häftad: 1 R:dr B:ko.
Cloth-band: 1: 12.

